

Chuyện Cây *Paphiopedilum canhii*

Chuyện cây lan hài *Paphiopedilum canhii*, chúng tôi đã nêu rõ tình tiết trong bài “Lan Hài Xuân Cảnh”, nhưng mới đây có người gửi cho tôi chiếc link:

<https://www.slippertalk.com/threads/new-paph-species-canhii.16167/>

Trong đó, vài người nêu ra những chỉ trích với lời lẽ mơ hồ và khiếm nhã, tựu trung họ muốn biết như sau:

1. Họ muốn biết rõ cây lan này đã tìm thấy ở đâu?
2. Tại sao lại vội vã loan tin như vậy?

Xin mời các bạn hãy vào xem link này sẽ rõ ý định và lời lẽ của họ và xin giải bày như sau.

Đối với chúng tôi, một kẻ chơi lan tài tử cho nên khi thấy một cây lan mới lạ, muốn giới thiệu ngay với bạn bè, với những người đồng sở thích. Cho nên chuyện cây lan tìm thấy ở đâu không thành vấn đề, nhưng đó lại là vấn đề then chốt với bọn con buôn quốc tế. Họ muốn biết rõ địa điểm để thuê người đến vơ vét sạch như đã trình bày trong bài “[Lan Hài Xuân Cảnh](#)”. Các khoa học gia khi công bố một cây lan mới thường hay ghi rõ địa điểm, tọa độ. Theo tôi đó là một lỗi lầm một sự khờ dại. Sau khi xảy ra vụ bọn con buôn đến tận nơi vơ vét cây *Paphiopedilum helenae* và *Phragmipedium kovachii*, nhiều người đã nặng nề trách cứ các khoa học gia tại sao lại “Lậy ông con ở bụi này”. Họ muốn chứng minh là cây lan đó có mọc tại thiên nhiên nhưng vô tình hay hữu ý đã giúp cho bọn buôn lậu quốc tế vơ vét cây lan quý giá. Cũng vì vậy, chúng tôi đã khuyên anh Cảnh không nên tiết lộ cho bất cứ một ai về địa điểm tìm thấy với mục đích bảo vệ cây lan.

Đối với chúng tôi và người yêu lan, chuyện anh Cảnh mua cây lan hay tìm được lan ở trong rừng cũng không thành vấn đề, **vấn đề chính là nhờ anh mà cả thế giới mới biết đến một cây lan mới lạ của Việt Nam**. Anh cho biết một người bạn đã cho anh một khóm lớn, anh đã cho anh Huyền, anh Phong và anh Hiền ở Đà Lạt mỗi người một cây, rồi sau đó đã tìm thấy tại một địa điểm mà chỉ có bọn buôn lậu mới cần biết đến. Là người Việt, bạn có muốn bọn con buôn ngoại quốc với sự tiếp tay của người nghèo túng tàn phá những cây lan quý của chúng ta hay không?

Cây lan mọc ở Việt Nam hay ở Lào cũng không cần để chúng ta phải quan tâm. Cây *Dendrobium trantuanii* nói là mọc ở Việt Nam nhưng sau đó cũng tìm thấy ở Lào. Ngay Gunnar Seidenfaden cũng nói nhiều cây là đặc hữu của Lào sau đó lại tìm thấy ở Việt Nam hoặc ngược lại. Ngay cả những cây *Dendrobium amabile*, *Paphiopedilum delenatii* đích thực là đặc hữu của Việt Nam mà nay khắp thế giới nơi nào cũng có người ương giống. Đối với người chơi lan, tài tử họ chỉ thích cây lan lạ đẹp, chứ đâu cần phải biết rõ gốc gác. Chỉ có bọn buôn lậu quốc tế cần, mới tìm đủ mọi cách để lấy được lan và bán ra với giá cao.

Còn tại sao không đợi khi công bố chính thức rồi hãy đăng? Là người Việt, các bạn có muốn cây lan Việt lại mang một tên lạ hoắc hay không. Nếu các bạn quên, tôi xin nhắc lại chuyện đã qua:

- Năm 2002, một người Nhật tới Đà Lạt thấy một cây lan lạ bèn mang về và đặt tên *Dendrobium suzuki*, T.Yukawa 2002 mặc dầu cây đó là đặc hữu của Việt Nam.
- *Paphiopedilum vietnamense* chỉ trong vòng 1 tháng có 3 người đặt tên khác nhau.
  - *Paph. vietnamense* do Gruss & Perner ngày 11-1-1999.
  - *Paph. hilmari* do K. Shengas & R. Schetter ngày 19-1-1999.
  - *Paph. mirabile* do W. Cavestro & G. Chiron ngày 19-2-1999.

Hơn nữa chuyện đặt tên lan đã gây ra mối tension giữa những người chơi lan và các khoa học gia. Trong quá khứ có một vài khoa học gia đã dùng tên người khác đặt cho cây lan Việt thay vì tên người đã cộng sự với mình. Như vậy thực là không phải phép (unfair) chút nào.

Vì vậy tôi đã yêu cầu ông Leonid Averyanov thực hiện 2 điều kể trên. Chúng tôi cũng biết không phải chỉ có một mình anh Cảnh có cây lan này và có một vài người khác cũng muốn đăng ký. Vì không muốn có chuyện lan Việt mang tên người ngoài cho nên đưa lên trang

web www.hoalanvietnam.com với hàng chữ ghi chú ở dưới "***This article is only a proof of identification of a new species. The official one will be published in AOS. magazine in May 2010.***" như một bằng chứng chứ không phải muốn chạy đua hay háo danh như người ta tưởng. Điều này chúng tôi đã tỏ bày trong bài "Lan Hải Xuân Cảnh".

Chúng tôi thiết tưởng nếu đóng góp cho xã hội một chuyện nhỏ, dù rằng một đóng góp rất nhỏ nhoi cũng còn hơn là phê bình người khác với những lời lẽ thiếu cặn, khiếm nhã. Đó không phải là thái độ của những người đứng đắn.

10-2010
Bùi Xuân Đáng